

Новіков С. О.,

*аспірант кафедри психології, філософії та суспільних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Бізнес сфера в сучасних умовах свого розвитку зазнає безперервних змін, що обумовлює постійне висунення нових вимог до професійної компетентності працівників. Це, своєю чергою, вимагає формування та розвитку новітніх компетенцій, що перебувають в галузі когнітивної діяльності особистості і віддзеркалюють головну тенденцію сьогодення – «розвиток когнітивної моделі економіки». Потреба зважати на сучасну динаміку розвитку бізнес-сфери при формуванні професійної компетентності працівників, зокрема підприємств харчової промисловості, обумовлює актуальність проведення даного дослідження.

На нашу думку, головним рушійним важелем, що здатен захопити розвиток когнітивних здібностей працівників на підприємствах харчової промисловості, виступають самі споживачі, наприклад їхні потреби і смаки тощо. Розповсюдження здорового способу життя визначає зростання вимог споживачів до власної освіченості та свідомості щодо якості, безпечності, вартості, екологічності харчових продуктів. Це, в свою чергу, змушує працівників на підприємствах харчової промисловості забезпечувати великий рівень комунікаційних навиків для забезпечення відповідності споживчим потребам, відповіді на їхні нарікання, відгуки та вимоги, а також вимагає покращення власної компетентності.

Харчовій промисловості в нашій державі у сучасних воєнних умовах вдалось зберегти виробничо-інноваційний потенціал, незважаючи на те, що ліквідовано ланцюги постачання і зруйновано виробничі потужності в зонах бойових дій. Відповідно до результатів щомісячного опитування Інституту економічних досліджень і політичних консультацій «Український бізнес під час війни», «харчова промисловість вирізняється такими особливостями воєнного часу:

– лідер відновлення переробної промисловості (разом з легкою промисловістю), хоча й галузь сильно потерпає від зростання цін на сировину. Уже через місяць повномасштабної війни у 2022 р. 2/3 підприємств повністю відновили виробництво, перевищивши навіть довоєнні потужності;

– порівняно низькі часові втрати через вимкнення електроенергії. У харчовій промисловості часові втрати склали 5%, що разом з легкою та деревообробною промисловістю є найнижчим показником. 76% підприємств продовжували працювати в умовах відсутності електроенергії або забезпечили її безперебійне постачання;

– зростання обсягів продажів, нових замовлень і позитивних очікувань щодо наступних періодів, хоча залишаються високими ризики дебіторської заборгованості. На тлі відновлення виробництва зросли продажі, причому харчова промисловість (разом з хімічною) має найвищий показник, як і щодо подальших позитивних очікувань підприємств галузі. Це створює сприятливі передумови для довгострокового планування, впровадження європейських стандартів та інноваційних рішень;

– зростання очікувань щодо збільшення чисельності працівників. На тлі загальних негативних оцінок і прогнозів щодо безробіття в Україні, для харчової галузі виявлені найбільші очікування щодо збільшення чисельності працівників (разом з деревообробною і легкою промисловістю). Також галузі притаманна найнижча частка працівників, які перебувають у вимушених відпустках;

– збереження експортного потенціалу. Упродовж 2022 р. більшість підприємств відновила експорт, хоча деякі сектори через обмеження влади експорту для задоволення внутрішніх потреб були змушені скоротити обсяги виробництва» [1; 2].

Отже, все це свідчить про те, що харчова промисловість при різних сценаріях буде і надалі ефективно розвиватися. Але необхідно зосередитися на основних напрямках такого розвитку. Фактично економіка нашої держави лишається ресурсоорієнтованою. Результати військових дій та неефективність державної політики певним чином перешкоджають швидкому переході економіки на інноваційний розвиток. Тому з метою послідовного забезпечення інноваційного розвитку, необхідно підтримувати усі сектори економіки, які володіють значним інноваційним потенціалом. Серед таких сфер варто виокремити і харчову промисловість, оскільки саме вона є рушійною силою для подальшого інноваційного розвитку економіки нашої держави. Для досягнення усіх перспектив подальшого розвитку даної галузі необхідно здійснювати підготовку висококваліфікованих працівників.

Щодо українських перспектив, то «у межах дослідження представник бізнесу та молоді розглянули перелік 10 навичок, які будуть найактуальнішими на глобальному ринку праці (виокремлених у звіті Всесвітнього економічного форуму і дослідженні Організації економічного співробітництва та розвитку), й обрали ті з них, які будуть найбільш затребуваними на ринку праці України. Топ навичка 2025 з позиції молоді: витривалість, стресостійкість, гнучкість. Натомість топ навичка 2025 з позиції бізнесу – аналітичне мислення та

інноваційність – особливо актуальна з огляду на стрімке оновлення технологій (прагнення впроваджувати інноваційні рішення) й ускладнення проблем, які постають перед бізнесом» [3].

Отже, сучасний розвиток харчової промисловості потребує висококваліфікованих працівників, які мають належні когнітивні навички, які забезпечують ефективність галузевого розвитку. Для нашої держави кваліфікаційний рівень працівників потребує також володіння гнучкими навичками стресостійкості та пристосованості до динамічних зовнішніх змін. Несприятливий соціально-економічний стан в нашій державі та поки невизначеність результатів військових дій певним чином ускладнюють перспективи вітчизняних освітніх установ проводити підготовку кадрів у відповідності із визначеними вимогами харчової галузі. Проте, на даний час альтернативного варіанту не існує. Євроінтеграційні процеси змушують освітні заклади підвищувати якість своїх послуг, для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності у світовому освітньому середовищі. Тому підготовки фахівців саме для харчової промисловості із врахуванням сучасних воєнних умов потребує розробки та реалізації заходів в сфері розвитку системи наукового забезпечення, розробки освітніх програм з можливістю навчання закордонних студентів, диверсифікації освітніх послуг і формування дієвої системи зовнішнього співробітництва з метою досягнення загальних цілей забезпечення харчової промисловості висококваліфікованими працівниками.

Список використаних джерел:

1. Сембай Н. М. Напрями покращення якості підготовки кадрів харчової промисловості України в сучасних умовах. *Регіональна економіка*. 2023. № 1. С. 63–75.
2. Український бізнес під час війни. Нове щомісячне опитування підприємств. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій: сайт. 2023. 49 с. URL: <http://www.ier.com.ua/ua/institute/news/?pid=7168>
3. Шимановська-Діанич Л., Шимановська В., Лозова О. Підходи до формування soft-skills фахівців харчової промисловості. *Академічні візії*. 2023. Випуск 17. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/download/721/648/656>